

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia-utca 833.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Nehány szó a lelkészminősítési szabályzat módosításához. Biber József. — Tárcza. Melius Péter születésének Debreczenbe menetelének éve. Zoványi Jenő. — Közgyeink. A debreczeni ev. ref. egyházmegye lelkészi közértekezlete. Dávidházi János. — Nyílt levél a szerkesztőhöz. Mártha József. — Levél a szerkesztőhöz. Dombi Lajos. — Egy és más stb. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Nehány szó a lelkészminősítési szabályzat módosításához.

Ha az öt év. ref. egyházkerület lelkészminősítési szabályzatát egybehasonlítjuk, arról győződünk meg, hogy azok közül az ifjabb nemzedéknek, a segédlelkészeknek előhaladását, (kivéve talán az erdélyi egyházkerületét), egy sem biztosítja oly mértékben, egy sem oly nemesen méltányos, mint a tiszántúli egyházkerület minősítési szabályzata. Ez a szabályzat az, mely míg egyfelől megfelel a lelkészválasztási törvény intentiójának, — előnyt adván a hosszas szolgálatban szerzett érdemeknek, — másfelől nem zárja el az előmenetel útját a lelkészi kar ifjabb tagjai elől sem.

A legközelebbi egyházkerületi gyűlésen ez a szabályzat módosíthatni fog. A módosítási javaslat készítésére kiküldött bizottság munkálata e b. lap f. évi 20., vagyis mult heti számában előttünk fekszik. Szép pünkösti ajándék ez a javaslat az ifjabb papi generációnak, mert érdemes tervezőit úgy tünteti fel, mint a kik megteljesedve a szeretet és méltányosság lelkével, nem hajlandók egyik-másik egyházkerületet a káplánok iránti szűkkeblőség ösvényén követni, hanem készek azok számára még inkább megkönnyíteni a jobb állomásokba való előbbi bejuthatást is. Így p. o. I-ső osztályú egyházba a jeles (kitűnő) osztályzattal bíró, de külföldi akadémiákon nem járt segédlelkészeknek a javaslat értelmében ezután

3 évi sikeres gyakorlati szolgálat után lehet pályázniok, míg a most érvényben álló szabályzat erre csak 4 évi szolgálat után ad jogot. Kétségtelenül közörömöt okozand a segédlelkészek körében a javaslat azért is, mivel a 4-ed osztályú egyházba pályázótól nem — mint most van, — 2 évi, hanem csak 1 évi gyakorlatot kíván.

Méltányosság, a segédlelkészek iránti jóakarát jellemzik tehát a munkálatot minden pontjában, melyben a mostani szabályzat módosítását ajánlja. Azért csak hálás elismeréseket fejezhetik ki a leendő lelkészek a javaslatot készítő iránt; mert, míg oly sokan az egyházi jelesek közül csak szép szónoklatokban emlegetik a segédlelkészek sanyarú helyzetét, — csak elhangzó szavakban sürgetik a „jövő reményeinek, munkásainak“ oly kedvtelve nevezett ifjú nemzedék állapotának javítását, — addig ők tetteleg óhajtják biztosítani az előmenetelt, jóakarátulag hártgatják az akadályokat a mielőbbi önálló munkakörbe való juthatás útjáról. Míg némely egyházkerület az I-ső osztályú egyházba káplánfővel épen nem, II-od osztályúba is csak öszülő fűrtökkel hajlandó bebocsátani a segédlelkészt, addig a szóban forgó javaslat készítői szeretettel nyitják fel a sorompót azon segédlelkészek előtt, kiknek képességök van a nagyobb gyülekezetekben való sáfárkodásra is.

Midőn azonban részemről örömmel fejezem ki a javaslat felett, nem hallgathatom el a hiányokat sem. Hiánynak tartom nevezetesen azt, hogy valamint a mostani szabályzat, úgy e javaslat sem szól általános osztályzatról. Nem sok lelkész és segédlelkész lehet, ki mindkét vizsgáján mindentől egyenlő calculust kapott volna, a kiről tehát minden kétséget kizárólag meg lehetne állapítani, hogy milyen osztályzatú bizonyítványai vannak.

Szerény véleményem szerint a módosított szabályzatban egy bizonyos kulcs volna megállapítandó, melylyel a vegyes calculusú bizonyítványok általános osztály-

zata esetenként meghatározható lenne. Mert a mostani szabályzat és a szóban levő javaslat ezen kifejezései: „kitűnő vagy jeles osztályzatot nyertek”, — „jó osztályzattal tették le képességi vizsgáikat”, — nagyon határozatlanok, jobbra-balra magyarázhatók. Volt már nem egy eset, mikor a pályázó két bizonyítványában egyetlen jeles, vagy jó volt a többi kitűnő vagy jeles calculus mellett, s jelölését a kandidáló bizottság elejtette azon okadatulással, mert nincs mindenképp kitűnője vagy jelese, tehát nem is kitűnően vagy jelesen képesített.

No már hogy ez az eljárás, ez a felfogás minden lehet, csak nem méltányos és igazságos, — azt bizonyíthatni merőben felesleges. Pedig ilyen esetekkel mindaddig fogunk találkozni, míg nem az általános osztályzat szerint kell mérlegelni a bizonyítványokat.

Hiánynak tartom azt is, hogy a javaslat a II-od osztályú egyházba való pályázás feltételeinél csak jeles és nem jeles osztályzatot említ. E szerint az, kinek bizonyítványaiban csak egy vagy két jó (jeles) calculus van a többi jeles (kitűnő) mellett, tehát a ki egyik-másik kandidáló bizottság véleménye szerint nem jelesen (kitűnően) képesített, — abba a kategóriába esik, a melyikbe a jó vagy akár az elegendő bizonyítványú pályázó. Igen sok igazságtalanság, s az egyházak és pályázók részéről sok keserű panasz forrása lenne az, ha a javaslat e része mostani szavaival emeltetnék jogérvényes szabályzattá.

Ime ezek szerény megjegyzéseim e b. lap mult számában közlött javaslatra. Hiszem, hogy a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés körültekintő óvatossággal, bölcs tapintattal fogja azt — kevés hiányait eltüntetve — szabályzattá alkotni.

Vajha a többi egyházkerületek is mielőbb követnék a tiszántúlit az ifjabb lelkész-nemzedék, a segédlelkészek iránt szeretetteljes jó akaratot tanúsító lelkészminősítési szabályzat létesítésében!

Biber József,

berettyó újfalui ev. ref. segédlelkész.

T á r c z a.

Melius Péter születésének s Debreczenbe menetelének éve.

Midőn Melius életének főbb mozzanataival foglalkozni kezdtem, magam is azon véleményben voltam és pedig Révész Imre dolgozatai alapján, hogy az 1515. év sokkal elfogadhatóbb Melius születési évül, mint az 1536. Azonban — nem tehetek róla — a kérdés alaposabb tanulmányozása arra indított, hogy előbbi, tekintélyre támaszkodó nézetemet megvál-

toztassam s a hiteles források nyomán Révész Imre kételyeit alapnékülieknek tartsam. „Melius Péter ifjúkora” című tanulmányomban e meggyőződésemet indokolni törekedtem, kifejezvéen egyúttal azon reményemet, hogy az ezután napfényre jövő adatok szintén meg fogják erősíteni erre vonatkozó egyes állításaimat.

Révész Kálmán, ki kétségen kívül egyike a munkám értékének megítélésére leghívatottabbaknak, a „Debreczeni Protestáns Lap” ez évi 11. és 12. számaiban kifogásokat támaszt véleményem helyessége ellen s magáévá tevén atyja kételyeit is, azt állítja, hogy én azok közül csak egyet czáfoltam meg.

A nélkül, hogy esalatközhatlanságot követeljek magam számára, kötelességemnek tartom Révész Kálmán érveire a történeti igazság érdekében néhány megjegyzést tenni, mindazáltal abban a hitben, hogy — ha majdan valami egykorú és teljesen hiteles forrás véglegesen fog ez ügyben dönteni — az a jelenleg ismertekből kivonható eredménynek fog megfelelni.

Arra nézve, hogy Horányinak vagy Fényesnek bocsát-hatjuk-e meg inkább azon forrás elhallgatását, melyből állításukat merítették, csak ismételnem, a mit erre vonatkozólag tanulmányomban mondtam. Fényes már ama kor munkása volt, mely a történelmet oknyomozólag dolgozta fel; Horányi pedig egy évszázad kétharmadával előbb írta művét. És a bizonyítást s alapos állításokat váró közönség előtt Fényes elhallgatja azt a kútfőt, a melyből ő egy olyan adatot merített, mely az irodalomban általánosan elfogadott s így egészen köztudattá vált nézettől nagyban eltért! Ha Horányi és Fényes ugyanazon időben két, egészen új állítást kockáztatnak meg bizonyítás nélkül: akkor valóban egyértékűek volnának szerintem is. De így továbbra is hitelesebbnek tartom Horányi állítását, mint Fényesnek 66 évvel később nyilvánított s amatortól különböző és mégis semmivel sem igazolt nézetét. Révész Kálmánnak Fényes hitelessége mellett felhozott azon érve, hogy ez két művében teszi Melius születése évét 1515-re, csak arra fogadható el bizonyítékul, habár erre sem feltétlenül, hogy amaz adat nem sajtóhiba eredménye. Amúgy sok történeti falsumot lehetne valószínűnek állítani, így például — hogy többet ne említsek — Huszár Gál pápai papságát is, azon az alapon, hogy Tóth Ferencz több művében megemlékezik róla, pedig — mint tudjuk — teljes bizonyossággal meg van czáfolva.

Térjünk át Révész Imre „nagyon súlyos” kételyeire, melyeket Révész Kálmán csoportokba osztva sorol elő!

Mielőtt azokra vonatkozó észrevételeimet előadnám, kénytelen vagyok kijelenteni, hogy Révész K. tévedett akkor, a mikor atyja kételyei közt azt is felhozta, miszerint „lehetett-e Melius 20 éves korában wittenbergi tanuló?” Révész Imre ebben nem kételkedett, — egy szava sines, melyből ez kimutatható volna. Sőt ellenkezőleg azt a feltevést, hogy Melius nem „szükségképen ifjui fejjel lépett volna a wittenbergi egyetembe”, mentegetni kísérel meg azon figyelmeztetésével, mely szerint „ne feledjük el, hogy oda, különösen a magyarok nem mindnyájan ifjui fejjel léptek.” És ez idézetek épen azt bizonyítják, hogy ő a rendes viszonyoknak megfelelőnek azt tekintette, ha akkor is ifjak mentek külföldre s közelebről épen Wittenbergbe. Révész K. is csak elnézésből sorozhatta ezt atyja kételyei közé s csupán kellő megfontolás vagy utánjárás hiányában történt az, hogy ő maga be nem látta e kétely alapnéküliségét. Hiszen olyan iskolai viszonyok között, a melynek a 16. században Fraknóinak erről szóló munkája sze-

rint léteztek, igen fiatalon el voltak végezhetőek a hazai tanulmányok. Ha tudjuk azt, hogy az egész középiskola legfeljebb hat osztályból állott, azután pedig már az akadémia következett s amaannak első osztályában még olvasni és írni tanultak: lehetetlen abban kételkednünk, hogy 20 évesek is kimehettek külföldre. Révész Imre — mint mondám — nem is kételkedett.

Ő a felett fejezé ki csodálkozását, hogy az oly ifjú Melius egy félév múlva már a magyar nemzeti társulat seniorává választatott. És erről azt mondja, hogy „ily rövid idő múlva a társulat seniorává rendszerint csak oly egyén lett, a ki a többiek életkorára, vagy családjára, rangjára s tudományos készségére nézve felülmulta.“ Nos!? hát Melius tudományára nézve határozottan, — családjára, rangjára nézve pedig nagy valószínűséggel felülmulta társait s így még kivételes esetnek sem tulajdoníthatjuk megválasztását, pedig Révész Imre e szava: „rendszerint“ még annak is helyet ad.

Révész Imre második kételye a Laskai Csókás állításán nyugszik. Ezt ismételtelen nem szükséges megegyeztetnem, mivel erre nézve Révész K. is teljesen igazat ad nekem.

A harmadik kétely az, hogy „hihető-e, hogy Melius már 25 éves korában püspök volt?“ Erre a 16. század végéről fennmaradt borsod-gömör-kishonti cikkek kellőleg megfelelnek. A IV. cikk szerint „a püspök inkább kötelességére, mint tisztességére és rendi fokozatára nézve első.“*) Ez még előbbi állapotot tár elénk. És a 16. század 7. tizedének elején a ref. egyház különválása idejében bizonyára még inkább arra tekintettek a püspökké választandóban, hogy terhes kötelességeinek meg tudjon felelni. Melius megválasztását több körülmény okozhatta. Negyedfél évi lelkészkedése alatt megmutatá, hogy kiválóan képes a püspökséggel járó terhek elviselésére; a kerületnek legnagyobb és e mellett központi egyházában lakott; az Enyingi Török családnak különösen kegyelt embere lévén, érdekében állott az alakuló-félben levő egyház férfainak, hogy mindenestre biztosítsák magoknak a hatalmas család pártfogását és védelmét s más, esetleg idősebb, de kevésbé képes egyén megválasztásával közönyt ne keltsenek Debreczen földesurainál, kik Meliusnak talán nem is csak pártfogói, hanem rokonai is voltak. Mindezek olyan körülmények, hogy a 25 éves Melius püspökké választása ellen felhozott összes kételyeket megsemmisítik.

Ezzel aztán rehabilitálva van Tóth Ferencnek Károlyi Péterre vonatkozó állítása is, a melyre egyébiránt én nem mint kizárólagos és egyetlen erősségre hívatkoztam, hanem a többi mellett csak mellékesen, „hogy analog esettel is bizonyítsak“. Révész Kálmán ezt úgy tünteti fel, mintha én egyedül Károlyi Péternek hasonló esetét hoztam volna fel döntő bizonyítékul arra, hogy Melius születhetett 1536-ban. Erről akarja aztán kimutatni, hogy „alapnélküli“, azaz Tóth F. minden forrás nélkül állította, mivel Bod Péter, kire Tóth útal, semmit sem szól Károlyi születési évéről. Hát ez igaz, de Tóth F. nem is arra nézve hívatkozott Bodra, hogy K. 1543-ban, hanem csupán arra nézve, hogy Nagykárolyban született, a mit említ is Bod. Hányszor látjuk történeti művekben, hogy csak épen az útaló jegy mellett egy szó az, melynek forrását a jegyzet jelzi! Így van ez a szóban forgó helyen is. Miért igyekezzünk Tóth történetírói hitelét és értékét alább szállítani az-

*) Kiss Áron: A 16. században tartott magyar ref. zsinatok végzései. Budapest, 1881. 724 l.

zal, hogy ott is kétségbe vonjuk megbízhatóságát, a hol mi magunk tévedtünk?

Zoványi Jenő.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye lelkészi közértekezlete.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye lelkészi közértekezlete évi gyűlését 1888. május 24-én Derecskén tartotta Dávidházi János, kabai lelkész és esperes elnöklété alatt. A részletes tudósítást később közölhetvén, most csak azon egy tárgyat említjük fel, hogy a prot. irodalmi társaságra tett alapítványi tagság és díj felőli döntés elhalasztatott, az erről hozott végzés a társaság lelkészi értekezletekkel közölgetni határozottatott egy felhívás kíséretében, melyet itt alant adunk.

Tiszteletes Testvérek!

Az ügy, melyben felszólalunk, a legnagyobb fontosságú, mert érinti a hitbéli meggyőződés szentélyét s magát a szentek szentét. Lelkészerkezetünk a főt. Egyházkerületnek a prot. irod. társaság kérdésében f. é. május 1-én hozott határozatát egész erejével osztja, és szerény körében támogatást ad azon szép eszmének, hogy a mai protestánsellenes áramlatokkal szemben, — melyekkel megküzdeni az állami erők is gyengéknek látszanak, — hazánkban tömörülni kell a 3 század óta együtt küzdött és szenvedett két testvéregyháznak pozitív hitvallásaik közös pontjaira támaszkodva, így vállvetve hirdetni irodalmi társulás útján a közös vallási igazságokat, és ezek közt azon kimagaslót, hogy hit és erkölcs terén nem földi és így gyarló, hanem örök és isteni tekintélynek hódolunk.

Továbbá támogatást ad azon elnyomhatlan kötelesség érzetnek, hogy egyházunk alaptanát, multját és jövőjét kockáztatni nem szabad, mert azok oly drága kincset képeznek, melyet épen és tisztán öröklővén őseinktől, épen és tisztán tartozunk fentartani a jelenben s áthagyni utódainkra. Ily értelemben óhajtván az irodalmi társaságot szervezve látni, e jogosult óhaj érvényesítéséhez szerény szavunkkal ha mi is járulunk s járulnak a társaság lelkészi értekezletei, hatványozva lesz a kerületi végzés eszméje és elve, mert a központi szöveget visszazengik az azt alkotó tényezők körében.

Végre támogatást ad a kerületi végzés 3-ik pontjának, mert mi is hasonló nemes higgadtsággal, — a szilárdság feladása nélkül, — a szellemi és anyagi erővel belépést amaz irodalmi társaságba nem megtagadjuk, de elhalasztjuk, várakozó álláspontra helyezkedvén. Csak ha azon végtelen szomorú esemény következne be, hogy egyházkerületünk hitbéli magaslatra helyezett nyilatkozata a mellőzés által kellő figyelembe nem vétetnék: nyílik meg a tettek döntő ideje azon protestáns vallásos elv valószínűsítésére, hogy vallásos meggyőződés ellenére, nincs földi hatalom, mely intézkedhessék rólunk és nélkülünk. Voltak és vannak idők, mikor megzendül a hit belső szövege, s egyesek is hívatvák tanúbizonyságot tenni, hogy keblökben a hit sem nem alszik, sem meg nem halt.

Szeretettel és bizalommal kérjük fel a társértekezleteket, sorakozzanak e szellemben a tiszántúli kerület végzéséhez, mert meggyőződésünk szerint akkor fog rázkódás nélkül a magyar protestantismus közérdeke előmozdítani. Mi reánk is áll a költő szózata: Ki multjához érzéketlen, szebb jövőre érdemetlen és áll az Irás szava: Légy hű mindhalálig s neked adom az élet koronáját.

Derecske, 1888. május 24.

a debreczeni ev. református egyházmegyei lelkészi közértekezlet s annak nevében

Dávidházi János,
elnök.

Nyílt levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

A „Prot. Irodalmi Társaság“ ügye a május 1-én hozott kerületi elvi határozattal új stádiumba lépett. Ezen határozat azokat, kik e kerületből nevezett társaságnak tagjaiul iratkoztak s az unitáriusokkal való irodalmi együttműködést, velök való azonosításnak, a helvetica confessio elleni vétségnek teljességgel nem tartják, — kellemetlen helyzetbe hozta; mert az, a dolog természeténél fogva, kötelező, következőleg vagy a kerületi végzés ellen kell szükségképen véteniök, vagy a protestantismus iránt hasznosnak vélt kötelesség teljesítéséről lemondaniok.

Hogy e kényes dilemma senkit fogva ne tartson, tisztelettel kérem Szerkesztő urat, méltóztassék röviden reflektálni a következő két kérdésre:

1. A tiszántúli kerületből a Prot. Irodalmi Társaságnak különösen papok lehetnek-e tagjai, az esetben is, ha az unitáriusokkal való irodalmi együttműködés a folyó hó 1-én hozott kerületi elvi határozat dacára is ténynyé válik, a nélkül, hogy a kerület nem-helyeslését vonnák magokra?

2. Ha nem: e tilalommal, — a reformáció által proklamált lelkiismereti szabadságon, szabad vizsgálódási jogon, mindenek felett az egyéni felelősségen, — nem ejtünk-e érzékeny csorbát?

Midőn becses válaszát ismételve tisztelettel kérem, jónak látom kijelenteni, hogy teljességgel nem célom ez irányban vitát provokálni; — egyes-egyedül magam és hasonló gondolkodású társaimnak akarok — a kerületi határozattal szembe — megnyugvást szerezni.

Jó reménységgel s kiváló tisztelettel vagyok stb.

Cs.-Bagos, 1888. május 15.

Mártha József,
ev. reform. pap.

Ha pusztán az volna a t. levélíró úr célja, hogy az én szerény véleményemnek meghallgatása által szerezzen magának és hasonló gondolkodású társainak ezen fenforgó vitás ügyben megnyugvást, merő lehetetlenséget kívánna tőlem. Ezt az ügyet közme nyugvásra — mondjuk ki nyíltan — csak úgy lehetne már elintézni, ha az unitáriusok kilépnének a Társaságból; de hát ebben őket specialis unitárius moráljok — úgy látszik, gátolja. Imé, nem csak dogmatikájok más, de más a moráljok is, mint a miénk! És pedig egy igen fontos gyakorlati kérdésben mutatkozik ez a különbség!

A t. cikkíró úr véleményt akar ez ügy egyik oldalára nézve tőlem provokálni. Szívesen teljesítem óhaját.

A föltett kérdésekre elsőben én a morál szempontjából, teljesen tárgyilagosan, minden a priori nézettől szabadon felelek. Talán lehet vitatni ezen álláspont helyességét, de én állok a mellett, a nélkül, hogy már többször nyilvánított azon nézetemből, hogy az unitáriusokkal való egyesülés határozottan káros, csak egy jottányit is föladnék.

Én is oda tartozom a tiszántúli egyházkerület lelkészei közé, tehát a mi áll ez ügyben a t. levélíró úrról, az áll én rólam is. Én beiratkoztam a Társaság rendes tagjai közé 5 évre minden föltétel nélkül s én ezen 5 éven át, — ha élek, — minden körülmények közt, minden fentartás nélkül fizetésre kötelezett rendes tagnak tekintem magamat. Nekem ezt parancsolják körülményeim. A kerület ilyen egészen egyéni dologban helyeslést, vagy nem-helyeslést nem fejezhet ki. Az a kerület fölöttünk áll; ha nem vagyunk hívek a reánk bízottakban, bíránk az nekünk, de én vagyok annyira független, hogy, mint kötelességét teljesítő becsületes ember is, lelkiismereti szabadságomon, egyéni önállóságomon ejtett mély és komoly sérelemnek tekinteném azt, ha az egyházkerület a maga elvi határozatát reám, a magán emberre is kötelezőleg reám octroyálná.

Én 5 évig tagja leszek annak a Társaságnak, mert elköteleztem rá magamat. Hogy 5 év múlva mit teszek, azt most még csak sejteni tudom.

Ez az én véleményem ebben az ügyben, melyet különben, hangszúlyozva óhajtom mondani, senkire fölerőszkolni nem fogok és nem akarok. Más alapelvűből indulva ki, lehet, hogy más, ugyanezen ügyben, más eredményre jut. Én egy bizonyos elv és saját körülményeim szempontjából indulva ki, jutottam a fentebbi eredményre, de a gyakorlat és más körülmények szempontjából már azzal teljesen ellenkező eredményre is lehet jutni. Például tökéletesen helyesnek és teljesen indokoltnak tartom a debreczeni egyházmegye lelkészi értekezletének azon határozatát is, melyet az, egy másik cikkünkől láthatólag, közelebb hozott. Különbség lehet tehát e tekintetben a magán ember és egy erkölcsi testület között. Sőt bizonyos körülmények között különbség van egyik és a másik magán ember között is. Lehet például, hogy ha szerkesztő nem volnék, én is más eredményre jutnék e kérdésben. de így, a közügyeknek öre tartozván lenni, nem vonulhatok egészen félre, mert csak akkor érvényesíthetem teljes erővel az általam szerkesztett lap minden erkölcsi befolyását, ha, még pénzem után is, elvitázhatatlan jogom van szavamat minden káros intentiók ellen fölemelni. Az a fentebbi „is“ szó természetesen azt teszi, hogy egyházunk minden tagjának joga van ahhoz.

A t. kérdező úr helyén és helyzetében én bevárnám a további fejleményeket, és azok eredményétől tenném végleges elhatározásomat függővé.

Csiky Lajos.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves Szerkesztő Barátom!

Engedd meg, hogy én, ki becses lapodnál vezérezik, tárczacikk s egyéb cikkek írója valék néha, ezúttal legyek

„ujdondász.“ Örömmre szolgál e látszólagos visszafelé menetelem, mert a nagyvárad ref. egyház előmenetelét újságolja.

A jelen pünköst ünnepe tanúságot tett arról nálunk, hogy — legyen érette Istennek hála! — számosan vannak mai elanyagiasodott, elbuzgóságtalanodott korunkban is, kik, „éheznek és szomjúhozák az igazságot“ és sietnek megelégtetni. — Ugyanis templomaink oly nagy számú gyülekezettel teljesekek valának ez ünnepen, hogy ennek látása lelki gyönyörrel tölté el mindnyájunknak szívét, kik örömmel szemléljük azt, ha vannak számosan, kik sietnek fölkeresni a Sionnak hajlékát, kiknek ajakán zeng szívök szózata: „Mint a szép híves patakra, a szarvas kívánczik, lelkem úgy óhajt Uramra, és hozzá fohászkodik.“

Az úriszentvacsorában oly nagy számmal részesedének ez ünnepen, mint a közelmúltban talán egyszer sem. És ez azt bizonyítja, hogy sokan siettek venni Szentleket, a hitnek, vallásos buzgóságnak Szentleket.

A konfirmáltak száma is — mostanában — örvedetes emelkedést mutat. Mi szintén figyelmet érdemlő kedves jelenség.

Haladást jelent az is, hogy egyházunknak egy meglehetősen énekkara van szervezve Csák Máté lelkész és Végh József vallásnár ez ügyben való buzgólkodása folytán s utóbbinak vezetése alatt. Ez énekkar már husvétban is s most pünköstben szintén szabatosan előadott, jól betanult templomi énekeket adott elő templomainkban a nagy számú gyülekezet lelki gyönyörűségére, a munkás hitélet épülésére.

Vajha mindenkor s mindenekben haladás, illetve virágzást mutató tényeket sorolhatnánk fel e dicső múltú, szép jövőre jogosult egyház kebeléből!

Istennek Szentleke legyen velünk!

Nagyvárad, 1888. május 21.

Dombi Lajos.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

Néhány gyakorlati kérdés szellőztetése a lelkészkedés köréből.

(Vége.)

Szükséges volna még az egyöntetűség kedvéért intézkedni a keresztség és úrvacsora mikor és hol leendő kiszolgáltatására nézve is.

Mert bár a keresztelés helyeül tulajdonképen a templom, idejéül a délelőtti istentisztelet ideje volna kijelölve, — rendkívüli esetekben a háznál és bármely időben való keresztelés is megengedett (Egyh. törvények 101. §.), mégis igen sok helyen az tartozik a rendkívüliségek közé, ha templomban keresztelnek; a helyett inkább háznál, legtöbb esetben pedig a paplakon. És míg a magánháznál való kereszteléseknél a törvényes stólat megfizetik is, a paplakon való keresztelésnél semmivel sem fizetnek többet, mintha a templomban, az istentisztelet végeztével kereszteltek volna. Pedig akár mint vegyük is, nem kevés kellemetlenséggel jár ez a saját lakunknál, sokszor előleges bejelentés nélkül történő keresztelgetés, vagy a bejelentetteknek is néha két-három órai késedelme; mert ez által sokszor más fontos, vagy sürgős munkájában hátráltatják a lelkészt s nehezítik dolgainak beosztását.

Ugyanazért, ha már az ilyen parochiális kereszteleket beszüntetni nem lehet, legalább szabnának rá külön stólat, hogy ez által azoknak száma kevesbítették, vagy legalább a háborgattatásból valami anyagi jövedelmünk lenne. Jó volna tán kötelezővé tenni a debreczeni szokást, hol ily alkalmakkor 1 forintot fizetnek.

Legtöbb baja van azonban a lelkésznek — kivált katolikusokkal vegyesen lakók közt, az úrvacsorának betegek részére való kiszolgáltatásával. Mert bár a tiszántúli egyházkerület 1868. apr. 87. végzésében vigyázatra inti a lelkészeket, nehogy az úrvacsorával a hívek visszaéljenek, vagy azt szükséges útravalónak tekintsék, mégis sok helyen ilyenné fajult; ezután pedig az egyházi törvények 101. §-nak felületes intézkedése folytán még inkább elfajuland.

Hogy mennyi visszaélés történik itt, igazolni fogják némileg a következők is.

Nagy-Váradon a rendes úrvacsoraosztások idejekor, alig van rá eset, hogy valamely beteg magához lekérné az úrvacsorát; hanem igenis más alkalommal alig van kissé komolyabb betegség, mikor le ne kellene azt vinnünk, még pedig igen sokszor a beteg tudtán vagy akaratán kívül.

Volt rá eset, hogy a beteg csak elbámult, mikor a papot meglátta, s ama szokásos kérdésre: „kívánta-e atyámfia, hogy az úriszentvacsorát elhozzam?“ egész gorombán kijelentette, hogy ő bizony nem kívánta, de ha már egyszer idehozta a tiszt. úr, hát csak adja ide, hátha használna valamit.

Velem történt, hogy egy alkalommal egy ifjú, törvénytelenül szülő nőhöz hívtak úrvacsorával, a szülés után mintegy három hónappal. Miután nagyon siettettek, azt hívtam, hogy nagy baj van s ugyancsak igyekeztem, bár előrendelt s türelmetlen hívekkel volt épen elfoglaltatásom. A beteghez jutva, minden tehetségem szerint igyekeztem lelkét megnyugtanni, megvizsgálni, annyival inkább, mert a beteg rettentően látszott szenvedni.

Alig jöttem el azonban a háztól, mikor a betegnél jelentek közül egy megbotránkozva jött hozzám elmondani, hogy mi célja volt ott az úriszentvacsorának! Hát biz az a nő az által kedvesére akart ráijeszteni, hogy ő már haldoklik, — remélvén, hogy a hűtelen így visszatérend hozzá s legalább a halálos ágyon megesküszik vele. Miután azonban ez eredményre nem jutott, — mert a férfi előremegtudta e családi szándékot s csak gúnyolta érette a nőt mások előtt, — a nő még az nap az utcán leleselkedve utána, jól megütlegelte. És erről egész városrész beszélt, nem nagy előnyére az úrvacsorának is.

Általában azt tapasztalom, hogy nagyon kevés azoknak számok, kik valódi lelki szükségből óhajtának élni betegágyukban az úrvacsorával; legtöbbnyire csupán a környezet akarja ez által mutogatni hű ápolását, gondoskodását, vagy pedig katolikus szomszédjaik által rábeszéltetve kéri az úrvacsorát, természetesen azoknak felfogását is hozzá kötve.

Én egynehány megbotránkozott eset óta, mindig nagyon óvatosan járok el e dologban. Szószékről, mikor csak alkalom nyílik, folyvást világosítom híveimet e tárgyban; egyes eseteknél pedig rendesen nagyon utána járok a beteg viszonyainak s lehetőleg csak délelőtt viszem le az úrvacsorát, nehogy a környezet nagyon „ebédutáni“ állapotban legyen. Volt eset, mikor nem is adtam úrvacsorát, csak imádkoztam a beteggel, még pedig saját kérelmére, mikor megmagyaráztam neki az úrvacsorát.

Hátha még figyelembe vesszük a köznép közt sok helyen divatozó ama rémítő szokást, hogy az úrvacsorázott beteg a pap távoztával azonnal leveszik az ágyról s a földre gyékényre fektetik meghalni, — ki ne látná át, mily kellemetlenül hathat a betegre, mikor a papot meglátja, — kit nem várt, — mert azt hiszi, hogy íme neki már okvetlenül halnia kell; s hány halált okozhatott már e megrettenés s amaz embertelen eljárás.

Én nem hiszem, hogy ha akarnánk, ne lehetne hatni itt is és pedig az úrvacsora egyenes megszorításával. Nézetem szerint több hatása lenne egy ritkán s méltóságosan s csak kivételesen megengedett úrvacsorának a betegnél, mint az ilyen mindennapi szokássá vált lélek nélküli, vagy elrémítő eselekedetnek.

Természetesen a betegek meglátogatása úrvacsoravívés nélkül annál inkább volna gyakorolható.

Ezzel kapcsolatosan jut még eszembe felhívni lelkésztársaim figyelmét a magy. kir. Curia 1887. okt. 11-én 7190. sz. végzésére (Büntetőjogtár XV. kötet XI. szám 174 lap), hol az mondatik, hogy a betegen fekvő felnőtteknek más vallásfelekezet kekechébe való felvétele büntetésre méltó eselekményt nem képez. Nem tudom, ismerik-e már mások e végzést, — én szeretném, ha az ilyenek egyházi fenhatóságunk útján közöltetnének velünk, mert bizony könnyen összeütközésbe jutunk némely katolikus lelkésztársunkkal, ha a református hívekhez utolsó kenettel ellátogat. De nem ártana tán az ilyen törvényeinket kijátszó rendeleteket vagy végzéseket valami úton-módon hatályon kívül helyezettetni is?!

Az ilyen elmondott s ezekhez hasonló sok más dolgokra s eljárásokra vonatkozólag óhajtanám én, ha alkottatnék valamiképpen egy, — legalább egy egyházkerület papságára kötelező eljárási szabályzat, — akár hírlapi megbeszélés képezze annak alapját, akár egy évenként legalább egyszer tartandó egyházker. egyetemes lelkészi értekezlet megvitatása.

Bizonyára soraim sokak előtt figyelemre méltóknak sem találtatnak; de hiszem, lesznek olyanok is lelkésztársaim között, kik velem egy nézetet vannak s belátják, hogy rend a lelke mindennek!

N.-Várad.

Csák Máté,
ev. ref. lelkész.

Irodalom.

Tanulmányok a magyar protestáns egyház és irodalom történetéből. Irta Zoványi Jenő. Sárospatak, 1887. 8r. 86 l. Ára 60 kr.

A Tanulmány több mint fele része a magyar ref. egyház leghatalmasabb alapítója és alakítója Melius Péterre vonatkozik, feltüntetvén őt, mint exegetát (1 - 57. l.), majd ifjú korát (55. l.).

A magyar ref. egyház több mint három százados története jelenkorig lehozva és tüzetesen megírva maig sincs, egy oly tömör mű, minő a francia ref. egyházra nézve a De Félice-Bonifas, egymást kiegészítő műve, mely pár évtized alatt hét kiadást és 4 nyelvre fordíttatást ért, szinte hiányzik. De nem is lehet, mert az alapvető munkálatok hiányzanak. Vannak ugyan nagy becsű műveink, de azok a múlt század közepével

végződnek, s a mai kívánalmaknak már meg nem felelők; az Ember Pálé csak itt-ott kapható és sok helyesbítésre vár; a Bod Péteré most van kiadás alatt; a Sinaié kéziratban várja az irodalmi feltámadást; a Ribiniét már magyarul ki kellett volna adni, a Bauhoferét szinte; ez utóbbit már angolra lefordíták, de a magyar és lutherán egyház maig sem méltatta két legnagyobb történetíróját arra, hogy a magyar olvasó közönség kezébe juttassa.

Egyébiránt ama nagy szerzők művei ha mind világot látnak is, még mindig előttünk áll egész egyháztörténetünk minden viszonyában való feldolgozása, a 100, 150 év óta felfedezett adatok bevonása, a még kikutatandó hézagok kitöltése s a mai ítéset törvényeinek alkalmazása segélyével, különösen pedig a külföldi testvéregyházak történetének hasonló fejleményei tekintetbe vételével, mivel a kölesönös hatások és befolyások nyujtják a kulesokat az egykorú események okai felderítésére. Száz kézre és félszáz évre van szükség, míg történelmünk kristálypalotája kiépülend.

Egyik nagy tájék, központi nagy szakasz lesz: a magyar theologia és irodalma, felölelve a theologia minden főágazatát. E szakaszban egy fejezet p. o. a magyar biblia története, melynek első vázlatát Bod Péter adta. Egy másik igen nevezetes fejezet lesz a magyar protestáns szentírásmagyarázat irodalma és története. Épen e fejezethez szolgáltatja Zoványi Jenő az első alapkővet „Tanulmányai“ első cikkében, mely „Melius Péter mint exegeta“ címet visel. A 11 felemlyített szövegész (exegeta) közt, mint legtöbbet termelőt s csaknem legelőször működőt, kiemeli s elég alapos tanulmány tárgyává teszi szerző Meliust. E végre sorba veszi fel a szakba vágó nyomtatott munkáit 1561—1568-ig, mellőzve két elveszett munkáját, mit tehát vizsgálatra fel nem vehetett, — 6 írásmagyarázati munkát tanulmányozott át Zoványi úr s mindenikről elmondja ismertetését és megjegyzéseit.

Végeredményül szerző kihozza, hogy Melius érdeme abban áll, hogy ő kora színvonalán állt, századában a magyarok közt e szaknak leghívebb munkása volt, legtöbbet dolgozott kora magyar exegetái közt és pedig mindjárt kezdetben, alig valaki által megelőzve. Másfelől azonban megróvja, hogy tulajdonképpen szómagyarázó, eszébe sem jutott a szentírásmagyarázatot, mint tudományt előre vinni, ő azt csak gyakorlati célokra tudta felhasználni, gyűlöletet keltett a más hitűek ellen, s kimutatni igyekezett minden kálvinista dogma bibliai eredetét.

Korát és egyéniségét senki meg nem tagadhatja és le nem vetkőzheti, e tétel igaz voltát épen Zoványi úr tanulmánya is erősíti. Valamint Melius minden sorából kiragyog a kálvinista orthodoxia, — épen úgy kiragyog szerző álláspontja és a kor hatása is jelen művéből.

E vonás nélkül írói jellem és egyediség nem is fejlődnek; irányzó hatást mindig a szilárd meggyőződésű elvhősök gyakoroltak korokra, a puhány sorsa összeomlani, a szikláé állani a viharok közt is.

Melius „ott van elemében, hol dogmatikus kérdésekkel lehet foglalkozni“ (7. l.) . . . nem kell feledni, hogy épen a XVI. században a dogmatika irányozta magát a szentírásmagyarázatot is: de kérdelem, kisebb-nagyobb tekintetben nem úgy van-e ma is? Orthodox, közvetítő, radikális és unitárius theologusok írásmagyarázati műveikben nem tagadják meg alapirányukat és nem rombolják le önnön kidomborult állás-

pontjokat. A válságos esaták napjaiban Méliusnak igazolni kellett épen a szentírásból a kálvini theológiát, s ő czélt ért, az egyház diadala és élete ennek tanúja. Így tettek azzal korában mások is, ez eljárást ne a mi mai szempontunkból ítéljük meg. A mai tudományos ítéset még megszületve nem volt akkor, lehetetlen, nem létezett nem kívánhatunk.

Szép szerzőtől, hogy elismeri, miszerint Mélius „eredeti eszméket is ad elő“ (7. l.). Különösen hangzik szerzőtől, hogy míg egy helyen mintegy dícséri Méliust, mivel „rendületlen hittél védelmezi a praedestinációt“ (13. l.) s igen helyesli, hogy Mélius „elkárhoztatja a miseáldozatot“ (14. l.): addig más helyen a Krisztus istensége és a szentháromság tanában való erős megmaradását „csökönyös álláspont“-nak minősíti! Ez nagyon unitárius színezetű vallomás.

Hogy szerző sem takarhatja el, hogy a mai irányzatok közül melyiknek hatása alatt áll, mutatja azon tétéle, midőn „az ószövetségben képzelt messiaticus helyekre“ tesz célzást (18. l.) és „orthodox fogalmakról“ szól, s Méliust „kezdteleg és korlátolt felfogásúnak“ jelzi, mikor ő a Krisztus megkeresztelésénél a szentháromság mindenik személyét szerepelteti (20. l.) . . . pedig hát Atya, Fű és Szentlélek jelenségei csakugyan feltalálhatók azon actusnál. Kérdem: szerzőt ítéletmondásánál nem saját hittani álláspontja irányozta-e?

Balogh Ferencz.

(Vége köv.)

Tanulmányok. Irta Gönczy Pál. Budapest. Mehner Vilmos kiadása, 1888. A Gönczy-jubileumnak egyik nagybecsű, maradandó értékű emléke ez igen díszes-kiadású könyv, mely 346 lapon felekezetünk egyik legkiválóbb emberének, Gönczy Pálnak életét, s néhány nagyobb „Tanulmány“ alakjában irodalmi tevékenységének főbb mozzanatait ismerteti meg velünk. A könyv elején G. P. életrajza, saját és családtagjai arcképe, 1844—1888-ig megjelent műveinek, czikkeinek, szerkesztéseinek kimutatása, majd a könyv ő-szeállítóinak, Dr. Kiss Áronnak előszava után G. P. „Tanulmányai“ jönnek, melyek közt tárgyánál fogva talán legérdekesebb „Utazás Svájcban (Naplójegyzetek 1844-ből)“ című, első helyen álló tanulmánya, melyben egy tanult, mélyen gondolkozó, a nevelésügy eszméjének diadaláért lángoló lélekkel vívódó ember áll már előttünk. A többi tanulmányok is értékes munkálatok. Ajánljuk e művet, melynek az Előszó ígérete szerint 2-ik kötete is fog jönni, t. olvasóink szíves figyelmébe.

Egyházi beszédek. Irta Lévy Lajos, sárkeresztúri ref. lelkész. Budapest, 1888. Kiadja Kókai Lajos. Ára 1 frt 20 kr. A csinosan kiállított könyvben 176 lapon 21 egyházi beszéd jelent meg. Mielőbb sort kerítünk bírálatos ismertetésére.

Dolinay Gyula ifjúsági író kiadásában megjelent s a „Lányok lapja“ s a „Hasznos mulattató“ 8. és 9. tartalmas számaival egyidejűleg küldetett be hozzánk, a következő című könyv: *A szív* (Egy tanuló naplójegyzetei). Irta Edmondo De Amicis. Olaszból fordította Dr. Radó Antal. E mű olasz eredetiben másfél év alatt 65 kiadást ért. Egy tanuló naplójegyzeteit tartalmazza az év majd minden napjáról. Ára bérmentve 55 kr. Megrendelhető Dolinay Gyulától, Buda-

pest, IV. Kecskeméti-utca 13. sz. Szívesen ajánljuk, mint érdekes és jó ifjúsági olvasmányt.

Gyakorlati bibliamagyarázat. Szerkeszti Garzó Gyula. Márczius-áprilisi-füzet. E kettős füzetben Varga Lajos folytatja és be is fejezi a Korinthusiakhoz írt első levél magyarázatát. XV. 21—XVI. 24-ig 4 magyarázatban. Ezzel a vállalat újra befejezett egy ciklust. A „Vegyes magyarázatok“ rovatában Dr. Somervillenek M.-Túron és Túrkevén tartott három beszédét bocsátja közre Révész Mihály. Egyet ezek közül már ismertettünk lapunkban, az És. 60, 1—8. alapján a bűnösök megtéréséről szólót; a második Zakéus megtéréséről szól Luk. 19, 1—10 alapján; a harmadiknak tárgya: az ítéletnapján, textusa: Jel. 20, 11—15. A mit az első beszéd jellemzésére mondtunk, a második kettőre is áll az. Köszönjük Garzó Gyula barátunknak e nagyon becses számát, valamint azt is, hogy a borítékon oly rokonszenvesen emlékezett meg Luthardt fordításunkról.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. A tápintézeti építkezés immár annyira haladt, hogy a falak egészen fennállanak. Magára a tápintézet szervezésére is megtétetett az első lépés, ugyanis a főiskolai tanárkarok által f. májushó 18-án tartott közgyűlés megtette ajánlatát a tápintézeti bizottság elnöki tisztének ideiglenes betöltésére nézve. Az egyházkerületi elnökségnek közelebb várható intézkedése után a tápintézeti bizottság azonnal megkezdi működését, jelesül a tanuló ifjúság és a szüleközönység tájékoztatására szükséges értesítést, — mely iránt már eddig is több rendbeli tudakozódás érkezett a gymnasiumi igazgatóságához, — közrebocsátandja. — A főiskolai olvasóterem fölszerelése ügyében a f. májushó 23-án tartott gazdasági tanácsülés saját kebeléből küldöttséget nevezett ki, mely a könyvtári bizottsággal egyetértőleg részletes tervet fog készíteni, és pedig oly időben, hogy az olvasó terem még az 1888-iki iskolai év folyamában átadathassék a közhasználatnak.

Meghívás húsz éves találkozássra. Kedves volt tanulótársaim, kikkel a hittanszaki pályát az 1868-ik évben végeztem és a kikkel 1878. évi októberben tartott tíz éves találkozásunk alkalmával elhatároztuk, hogy tíz év múlva az augusztusi vásár vasárnapján ismét összejövünk: megbízásokat folytán ezenel értesítelek benneteket, hogy húsz éves találkozásunk napja ez évi augusztus 12-kére esik, a mikor a főiskolai kis tanácsteremben délelőtt 9 órakor tartjuk az egykori gradus összejövetelét. Midőn ezt jóelőre tudatom veletek, ezen az úton is kérek, hogy a kedves viszontlátás ezen örömmünepére — mint határoztuk volt — családaitokkal együtt elmaradhatlanul megjelenni igyekezzetek. Ha netalán szállásszerzés dolgában közvetítőre volna valakinek közületek szüksége, ez iránt folyó évi július végéig szívesen fogadom a megbízást. Debreczen, 1888. május 25. Szeretettel: Somogyi Pál.

Haláleset. Katona Endre h.-nánási ev. ref. lelkész élete 54-ik évében f. hó 21-én elhunyt. A nagyérdemű férfiú M.-Túron született; felsőbb iskoláit a debreczeni kollégiumban

végezte kitűnő sikerrel; majd a m.-túri rektoria elvégzése után tanulmányai öregbítése végett több német egyetemen hallgatott és tanult. Az ötvenes évek végén lett segédlelkész Nánáson, a hol 1860-ban rendes lelkészszé választották meg. H.-Nánás haladásának egyik zászlóvivője volt. Lelkésztársával, Pákozdy Lajossal együtt sok érdeme van az ottani népoktatás felvirágoztatásában s a gymnasium rendezésében. A megboldogult legszebb erényei közé tartozott a szegény és árvagyermekről való gondoskodás. Sokra megy azon szegény és árva fiúk száma, kiknek ő valóságos apja volt s neveltetésüket, tanítástukat saját költségén is eszközölte. Tagja volt a tiszántúli ev. ref. egyházkerület tanügyi bizottságának; az alsó-szabolcs-hajdúvidéki egyházmegye lelkészi kara pedig virágzó gyámin-tézetének pénztárnokát gyászolja benne. Elhunytáról bánatos családja a következő gyászjelentést adta ki. „Szomorú szívvel jelentjük a szeretett férjnek, illetőleg nagyapának, testvérnek, rokonnak néhai **KATONA ENDRE** ev. ref. lelkipásztornak f. hó 21-én életének 54-dik, házasságának 24-dik, lelkipásztorságának 28-dik évében hosszas szenvedés után történt gyászos kimúltát. A megboldogultnak hült tetemei f. hó 23-án d. e. 10 órakor tartandó gyászszerterrással fognak az örök nyugalomnak átadatni. Az elhunytak kesergő özvegye: **Sebestyén Klára**, unokái: **Sipos Margit** és **Emma**, testvérei és rokonai nevében is. H.-Nánás, 1888. május 21.“ Az egyháztanács is adott ki gyászlapot, mely következőleg hangzik: „A vesztesség felett érzett legmélyebb fájdalommal tudatjuk, a 27 éven keresztül lankadatlan buzgalmú lelkipásztor, **Nt. Katona Endre** úrnak halálát, mely e folyó évi május 21-én reggeli 8 órakor, hosszas szenvedés által megelőzve ugyan, de mégis váratlanul ragadta el munkássága mezejéről, 54 éves korában. Temetése májushó 23-án délelőtt 10 órakor lesz. Áldott legyen a hű munkás emléke! H.-Nánás, 1888. május 21. Az ev. ref. Egyháztanács.“ Temetésén egy-két kivétellel megjelent az illető egyházmegyének minden lelkésze, Debreczenből ott volt **Tóth Sámuel** egyházker. főjegyző, akad. igazgató. **Zsigmond Sándor** h.-szoboszlói lelkész mondott az elhunyt fölött szép imádságot és rövid alkalmazást s azután az általa istápoltt szegények és árvák áldó könyei s általában a közönség igen nagy részvéte mellett kikísérték az érdemes férfit nyugalma helyére. Legyen neki könnyű a föld pora! Áldás emlékére!

Berettyó-Ujfalu. B.-Ujfaluban az ev. ref. templom kerítése felállítási költségeinek fedezésére holnap, f. hó 27-én a városháza dísztermében zártkörű házas táncestélyt rendeznek. A rendező bizottság tagjai között a meghívón több általunk tisztelt és szeretett névvel találkozunk.

Pápa. A pápai ev. ref. főiskolában jövő hó 14-én kezdődnek meg a köz- és magánvizsgálatok. Az írásbeli érettségi vizsgálat 22-én és a következő, a szóbeli 25-én és a következő napokon tartatik. A tanítóképesítő írásbeli vizsgálat 21-én, a szóbeli és gyakorlati vizsgálat pedig 22-én és 23-án leend. A papnövendékek colloquiumai kezdődnek június 4-én és tartanak 24-dikéig; a II-od évet végzett papnövendékek alapvizsgálata pedig lesz június 20-án és 21-én.

Szerk. posta. Gy. L. H.-Nánás. Nagyön későn, tegnap este kaptam meg az ön által küldött nekrológot, a mikorra a

gyászhirot az általam talált adatok alapján már magam megírtam és ki is szedtem. Sajnálom, hogy ilyen körülmények között az ön megleghangú nekrológját mellőzni vagyok kénytelen. — **Szemes László** és **Gregarius** urak felszólalásaira csak a jövő heti számban tudok sort keríteni. — r. l. Hagyjuk el az egészszet, valóban nem érdemes vele bajlódni.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázat

két tanári állomásra.

A hód-mező-vásárhelyi ev. reform. főgymnasiumban két tanszékre pályázat hirdettetik.

1. Az egyik tanszék szaktárgya a latin és magyar nyelv, ez idő szerint az I. és II. osztályokban, hetenként 22 órán.

2. A másik tanszék szaktárgya a természetrajz és földrajz és ez idő szerint mellék tárgyakon egy osztályban a német nyelv, hetenként 22 órán.

Megjegyeztetik, hogy a megválasztott tanár úgy az egyik, mint a másik tanszékénél jövőben a fent kitett óraszám mellett a megjelölt főtárgyakon kívül esetleg más rokon tantárgyaknak és szükség szerint más osztályokban való tanítására is kötelezhető.

Ha az állomások egyenesen rendes tanárokkal töltenek be: évi fizetés: 900 frt; lakáspénz: 300 frt és 40 frtos ötödéves pótlék, de ez utóbbi 200 frtnál följebb nem emelkedhetik. Ha az állomások egyelőre, — és ez esetben egy próbaévre, — helyettes tanárokkal, vagy tanárral töltenek be: a fizetés: 800 frt.

A megválasztott rendes tanár úgy a tiszántúli ev. reform. középiskolai tanárok gyám- és nyugdíj, — mint a helybeli ev. ref. egyház tisztviselői gyámintézetének jogos és kötelezett tagja.

Pályázhatnak ev. reform. vallású okleveles tanárok. A pályázók pályázati kérvényüket, — a melyben születésük éve és helye, nős vagy nőtlen, nemkülönben egészségi állapotuk, hadkötelezettségi viszonyuk, végzett tanulmányaik és képesítésük, nyelvismereteik és eddigi szolgálataik okiratokkal igazolandók, — hozzám címezve a f. évi június 10-ig bezárólag küldjék be.

A megválasztottak állomásukat szept. 1-ig tartoznak elfoglalni.

Mód-Mező-Vásárhelyen, 1888. május 7.

Miklovicz Bálint,

a presbyterium lelkész-elnöke.

3—3